

АДМИНИСТРАЦИЯ НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА КОМИСИЯТА ПО БЪЛГАРСКО ГРАЖДАНСТВО ЗА ПЕРИОДА 01 ЯНУАРИ – 31 ДЕКЕМВРИ 2022 г.

Определението за „гражданство“, което дава правната наука, е трайна и устойчива правна връзка между физическото лице и определена държава. Гражданството представлява правоотношението между държавата и гражданина. На основата на тази връзка конституцията и законите предвиждат за гражданина съответни права и задължения.

Съгласно европейското законодателство всяко лице, притежаващо гражданство на държава-членка на Европейския съюз, автоматично е гражданин и на ЕС. Европейското гражданство не замества националното гражданство, а го допълва.

Въпрос на вътрешно законодателство на всяка държава-членка е определянето на правилата за придобиването и загубването на гражданство на съответната държава.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ..... 3

**II. НОРМАТИВНА УРЕДБА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА
БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО.....3**

III. ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА.....4

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Към Администрацията на президента е сформирана *Комисия по българско гражданство*, която е специализиран орган и подпомага вицепрезидента при осъществяване на делегираните му от президента правомощия по чл. 98, т. 9 от Конституцията на Република България. Комисията подпомага вицепрезидента и при осъществяване на политиките в областта на българите в чужбина.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА, РЕГЛАМЕНТИРАЩА БЪЛГАРСКОТО ГРАЖДАНСТВО

- Конституция на Република България
- Закон за българското гражданство (ЗБГ) от 1998 г.
- Наредба № 1 от 1999 г. за прилагане на глава пета от ЗБГ
- Правилник за дейността на Съвета по гражданството при Министерството на правосъдието
- Международни договори, конвенции и спогодби, касаещи материята на българското гражданство и процедурата по промяна на гражданството.

III. ДЕЙНОСТ НА КОМИСИЯТА

Даването и възстановяването на българско гражданство, както и освобождаването и лишаването от него, са едни от основните правомощия на вицепрезидента на Република България.

В своята работа комисията се води от убеждението, че гражданството е връзката на лицето с държавата и освен предоставяне на права, то включва комплекс от задължения. Българското гражданство е принадлежност към България.

В хода на работата, след постъпване на предложенията за промяна на гражданството се прави преглед на всяко от тях и при необходимост комисията събира допълнителни данни за удостоверяване основанието за кандидатстване на лицата за промяна на гражданството.

Комисията допълнително прави запитване до компетентни органи: ресорни министри с предложения за придобиване на гражданство поради особени заслуги или интерес на държавата от натурализацията на конкретно лице, съдилища, прокуратури, различни структури на държавната администрация - по конкретни казуси.

При издаването на всеки указ за промяна на гражданството вицепрезидентът се запознава с направеното от министъра на правосъдието предложение и със становището на комисията по всеки конкретен случай, след което взема решение да издаде или да откаже издаването на указ.

ОБЩ БРОЙ ИЗДАДЕНИ УКАЗИ

За периода от 01 януари до 31 декември 2022 г. вицепрезидентът на Република България, в изпълнение на възложените му от президента на Република България правомощия по чл. 98, т. 9 от Конституцията на Република България, е издал **137 броя укази** за промени в българското гражданство на **10 330** лица, както следва:

- 73 бр. укази за придобиване на българско гражданство на основание български произход, родител български гражданин, обща натурализация, на основание чл. 16 от ЗБГ за **7 410** лица;
- 43 бр. укази за възстановяване на българското гражданство за **2 660** лица;
- 17 бр. укази за освобождаване от българско гражданство за **247** лица;
- 4 бр. укази за отмяна на натурализация за **13** лица.

Таблица 1. *Националност и численост на лицата, придобили българско гражданство през отчетния период:*

Държава	Брой лица
Република Северна Македония	1 992
Украйна	1 639
Република Турция	1 290
Република Сърбия	556
Република Албания	517
Република Молдова	476
Руска федерация	356
Държавата Израел	202
Сирийска арабска република	86
Други 55 държави, в това число:	269
• Република Армения	50

• Република Ирак	33
• Социалистическа република Виетнам	23
• други държави - членки на Европейския съюз	13
Лица без гражданство	27
Общо:	7 410

**Придобиване на българско гражданство на основание произход
(чл. 15, ал. 1, т. 1 от Закона за българското гражданство)**

„Чл. 15. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство по натурализация, без да са налице условията по чл. 12, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 6, ако отговаря на едно от следните изисквания:

1. е от български произход;”

През отчетния период **3 520** лица са придобили българско гражданство на основание български произход.

**Придобиване на българско гражданство на основание родител -
български гражданин или пълно осиновяване (чл. 15, ал. 1, т. 2 и 3 и
чл. 18 от Закона за българското гражданство)**

„Чл. 15. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство по натурализация, без да са налице условията по чл. 12, ал. 1, т. 2, 4, 5 и 6 ако отговаря на едно от следните изисквания:

(...)

2. осиновен е от български гражданин при условията на пълно осиновяване;

3. единият му родител е български гражданин или е починал като български гражданин.

Чл. 18. (1) Деца до 14-годишна възраст, на които само единият от родителите е български гражданин, в случай че нямат българско гражданство, могат да станат български граждани, без да са налице условията по чл. 12, ако двамата родители или преживелият от тях дадат писмено съгласие за това. Не се изисква съгласието на родител, който е лишен от родителски права. При същите условия могат да придобият българско гражданство и децата от 14 до 18 години, ако поискат това.

(2) При условията на ал. 1 могат да придобият българско гражданство и лица, осиновени от български гражданин при условията на пълно осиновяване.”

През 2022 г. броят на лицата, придобили българско гражданство на основание родител - български гражданин или при условията на пълно осиновяване е **3 396**.

Придобиване на българско гражданство на основание чл. 12, 13, 13а и 14 от Закона за българското гражданство

„Чл. 12. (1) Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство, ако към датата на подаване на молбата за натурализация:

- 1. е пълнолетно;*
- 2. преди не по-малко от 5 години е получило разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България;*
- 3. не е осъждано за умишлено престъпление от общ характер от български съд и срещу него няма образувано наказателно производство за такова престъпление, освен ако е реабилитирано;*
- 4. има доход или занятие, което му дава възможност да се издържа в Република България;*
- 5. владее български език, което се установява по ред, определен с наредба на министъра на образованието и науката, и*
- б. е освободено от досегашното си гражданство или ще бъде освободено от него към момента на придобиване на българско гражданство.*

(2) Не се изисква освобождаване от досегашното им гражданство за:

- 1. лица - съпрузи на български граждани;*
- 2. граждани на държава - членка на Европейския съюз, на държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария;*
- 3. граждани на държави, с които Република България има сключени договори, с които се установява взаимност.*

Чл. 13. Лице, което не е български гражданин, отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4, 5 и б и преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за натурализация е получило разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България, може да придобие българско гражданство, ако отговаря и на едно от следните изисквания:

- 1. не по-малко от 3 години има и продължава да е в законно сключен брак с български гражданин;*
- 2. (отм.)*
- 3. родено е в Република България;*

4. разрешението за постоянно или дългосрочно пребиваване е получено преди да навърши пълнолетие.

5. (отм.)

Чл. 13а. (1) Лице, получило статут на бежанец или убежище преди не по-малко от три години към датата на подаване на молбата за натурализация, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5.

(2) Лице, получило хуманитарен статут преди не по-малко от пет години към датата на подаване на молбата за натурализация, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5.

Чл. 14. Лице без гражданство може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3, 4 и 5 и преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за натурализация има разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България.”

В отчетния период броят на лицата, придобили българско гражданство по натурализация на посочените основания възлиза на **486**.

Придобиване на българско гражданство на основание чл. 12а и чл. 14а от Закона за българското гражданство

„Чл. 12а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2013 г., изм. - ДВ, бр. 108 от 2013 г., предишен текст на чл. 12а, доп. - ДВ, бр. 21 от 2021 г.; Отм. - ДВ, бр. 26 от 01.04.2022 г.)

(1) Лице, което е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 6, 7 или 8 или като член на семейството на такова лице, или чл. 25, ал. 1, т. 13 - във връзка с чл. 25в, ал. 2, т. 2 или 3, или чл. 25, ал. 1, т. 16 от Закона за чужденците в Република България, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 2, 3 и 4.

(2) Лице, което не е български гражданин, съпруг е на лице, получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 6, 7, 13 или 16 от Закона за чужденците в Република България, и не по-малко от три години преди датата на подаване на молбата за натурализация е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България, може да придобие българско гражданство, ако отговаря на изискванията по чл. 12, ал. 1, т. 1, 3 и 4 и съпругът е придобил българско гражданство по натурализация по чл. 14а, ал. 1.

Чл. 14а. (Нов - ДВ, бр. 16 от 2013 г., отм. - ДВ, бр. 26 от 01.04.2022 г.)

(1) Лице, което не е български гражданин и отговаря на условията по чл. 12, ал. 1, т. 1 и 3, може да придобие българско гражданство по натурализация, ако:

1. преди не по-малко от една година е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 6 или 7 от Закона за чужденците в Република България и:

а) е удвоило инвестицията си при същите условия на закона, или
б) е инвестирало в страната чрез внасяне в капитала на българско търговско дружество на допълнителна сума не по-малка от 1 000 000 лв. за осъществяван от дружеството приоритетен инвестиционен проект, сертифициран по реда на Закона за насърчаване на инвестициите;

2. преди не по-малко от една година е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 13 във връзка с чл. 25в, ал. 2, т. 1 от Закона за чужденците в Република България, през която извършените и въведени в експлоатация инвестиции са поддържани над минималния праг за издаване на сертификат за инвестиция клас А по реда на Закона за насърчаване на инвестициите, което се удостоверява от Министерството на икономиката;

3. преди не по-малко от една година е получило разрешение за постоянно пребиваване в Република България на основание чл. 25, ал. 1, т. 16 от Закона за чужденците в Република България, увеличило е инвестицията при същите условия на закона до най-малко 1 000 000 лв. и в резултат от инвестициите са разкрити най-малко общо 20 нови работни места за български граждани.

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 българското дружество не трябва да:

1. е обявено в несъстоятелност или в открито производство по несъстоятелност, или сключило извънсъдебно споразумение с кредиторите си по смисъла на чл. 740 от Търговския закон;

2. е в производство по ликвидация;

3. има парични задължения към държавата или към община по смисъла на чл. 162, ал. 2 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, установени с влязъл в сила акт на компетентен орган, освен ако е допуснато разсрочване или отсрочване на задълженията;

4. има неизплатени трудови възнаграждения към работници и служители, установени с влязло в сила наказателно постановление.

(3) Проверката и контролът на всички обстоятелства и условия по ал. 1, т. 2 се осъществяват въз основа на заверени от одитор, регистриран по Закона за независимия финансов одит, годишни финансови отчети и доклади за дейността на предприятието, справки от Националната агенция за приходите, общините, както и други относими документи, представени от лицето по ал. 1 или събрани служебно.

(4) Редът за установяването и последващият контрол на обстоятелствата и условията по ал. 1, осъществяван от Министерството на икономиката и от Българската агенция за инвестиции, се определят с наредба на министъра на икономиката.“.

На 04.04.2022 г. влезе в сила Закон за изменение на Закона за българското гражданство (обн. – ДВ, бр. 26 от 01.04.2022 г.), с който изцяло бяха отменени разпоредбите на чл. 12а и чл. 14а от Закона. С § 7 от Преходните и Заключителните разпоредби на ЗИЗБГ, законодателят предвиди прекратяване на неприключените до влизането в сила на този закон производства по отменените чл. 12а и 14а.

В периода от 01.01. - 03.04.2022 г., вицепрезидентът на Републиката не е подписал указ за даване на българско гражданство на нито едно лице, кандидатствало за натурализация на което и да е от посочените и отменени основания.

Придобиване на българско гражданство на основание чл. 16 от Закона за българското гражданство

„Чл. 16. Лице, което не е български гражданин, може да придобие българско гражданство, без да са налице условията по чл. 12, ако Република България има интерес от натурализацията му или ако лицето има особени заслуги към Република България в обществената и икономическата сфера, в областта на науката, технологията, културата или спорта.“

На основание чл. 16 от ЗБГ, българско гражданство са придобили **8** лица поради наличието на интерес на Република България от натурализацията им за развитие на българския спорт: баскетбол, класическа борба, кикбокс, футбол. Всяко едно от уважените предложения за придобиване на българско гражданство на основание чл. 16 от ЗБГ е направено от министър на младежта и спорта и е мотивирано с конкретни аргументи.

Възстановяване на българско гражданство на основание чл. 26 и чл. 27 от Закона за българското гражданство

„Чл. 26. (1) Гражданството на лице, освободено от българско гражданство, може да бъде възстановено по негова молба, ако:

- 1. не е осъждано с влязла в сила присъда за умишлено престъпление в държавата, в която живее, или в Република България, и*
- 2. не представлява заплаха за обществения ред, обществения морал, общественото здраве или за националната сигурност;*

3. преди не по-малко от 3 години към датата на подаване на молбата за възстановяване има разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България.

(2) Гражданството на лицата от български произход може да бъде възстановено при условията на ал. 1, т. 1 и 2.

Чл. 27. Гражданството на лице, лишено от българско гражданство, може да бъде възстановено, ако се установи, че не е имало основание за лишаване или ако основанието е загубило своето значение.”

През отчетния период броят на лицата, за които са издадени укази за възстановяване на българското им гражданство, е **2 660**.

Освобождаване от българско гражданство на основание чл. 20 от Закона за българското гражданство

„Чл. 20. Български гражданин, който постоянно живее в чужбина, може да поиска освобождаване от българско гражданство, ако е придобил чуждо гражданство или ако има данни за открита процедура за придобиване на чуждо гражданство.”

Броят на лицата, освободени от българско гражданство през отчетния период, е **247**.

В тази категория попадат български граждани, които трайно са се установили на територията на друга държава и са поискали да придобият нейно гражданство. Въпрос на вътрешно законодателство на съответната държава са правилата за натурализация на кандидатите, както и търпимостта към двойното/множественото гражданство.

През отчетния период лицата са пожелали освобождаване от българско гражданство, за да придобият гражданство на: Австралия, Република Австрия, Република Беларус, Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, Федерална република Германия, Кралство Испания, Кралство Нидерландия, Република Полша, Руска федерация, Република Северна Македония, Република Сингапур, Република

Словения, Съединените американски щати, Република Турция, Република Хърватия.

Отмяна на натурализация

„Чл. 22. (1) *Натурализация, въз основа на която е придобито българско гражданство, може да бъде отменена, ако лицето:*

1. си е послужило с данни или факти, станали основание за придобиване на българско гражданство, за които е установено по съдебен ред, че са неверни, и/или

2. е укрило данни или факти, които, ако са били известни, биха били основание за отказ за придобиване на българско гражданство, и/или

3. не е уведомило за настъпила промяна по чл. 32а.

4. (нова - ДВ, бр. 16 от 2013 г., предишна т. 3, доп. - ДВ, бр. 21 от 2021 г., отм. - ДВ, бр. 26 от 2022 г.)

(2) Отмяната на натурализацията е допустима само до изтичане на 10 години от придобиване на българското гражданство освен в случаите, когато данните и фактите по ал. 1, т. 1 и 2 или промяната по т. 3 се отнасят до участие на лицето в тероризъм, и при условие че лицето не остава без гражданство.“

През периода 01.01.-31.12.2022 г. са издадени **4 броя укази за отмяната на натурализация на 13 лица**. За всяко от тях отмяната е предложена от министъра на правосъдието заради констатирани от Съвета по гражданството укрити данни или факти, които, ако са били известни, лицата не биха получили указ за българско гражданство. *Мотиви за отмяна:* поради законови нарушения с наложени забрани за влизане и пребиваване в Шенгенското пространство; укрити факти и данни за съдебни и криминални регистрации; влезли в сила присъди за умишлени престъпления от общ характер в страната по произход или в страна от Шенгенското пространство; обявени лица за издирване от Интерпол; ползване на подправени/неистински (фалшиви) документи за удостоверяване наличието на възходящ българин; неподдържане на инвестициите, станали основание за придобиване на българско

гражданство, за поне двугодишен период, считано от датата на натурализацията.

Общ брой отказани за промяна на гражданството

През отчетния период вицепрезидентът на Република България е отказал издаването на укази за промяна на гражданството на общо 1 908 лица.

От общия брой отказани, вицепрезидентът е отказал издаването на указ за даване на българско гражданство на 1 873 лица. На 1 855 лица е отказано придобиване на гражданство по предложение на министъра на правосъдието. На 18 лица е отказано предоставяне на българско гражданство по решение на вицепрезидента поради: липса на категорични данни за наличие на възходящ българин (§ 2, т. 1 от Допълнителните разпоредби на ЗБГ); наличието на данни, възпрепятстващи натурализацията - с оглед на поведението на лицата съществуват сериозни причини да се смята, че те представляват заплаха за националната сигурност, обществения ред, морал и/или здраве; недостатъчно данни, доказващи поддържането на инвестиции в размера, посочен в чл. 12а и чл. 14а от ЗБГ (отм.).

През отчетния период, по предложение на министъра на правосъдието, вицепрезидентът е отказал да възстанови българското гражданство на 34 лица.

По предложение на министъра на правосъдието, през 2022 г. вицепрезидентът е отказал да освободи от българско гражданство 1 лице.

* * *